

Advies aan burgemeester Middelkoop over openbaarheidsbeperking KW171 (Djuma kenmerk 108021)

Aanleiding

In november 2025 verzoekt een journalist (zie bijlage) de gemeenteraad om de uitzonderlijk lange openbaarheidsbeperking van het dossier over de gebeurtenissen op de logger KW171 te herzien. Volgens hem is de verlenging tot 2044 niet proportioneel, gezien de ouderdom van de stukken en het ontbreken van nog levende betrokkenen. Daarnaast vraagt hij om het dossier openbaar te maken of, minstens, uitleg te geven over de motivatie en de procedure achter het besluit van het college uit 2016.

Voorgeschiedenis

- **1915:** uitbraak godsdienstwaanzen op logger KW171 waarbij drie bemanningsleden om het leven zijn gebracht.
- **1944:** vertrouwelijk rapport over de gebeurtenissen in 1915 op logger KW171: samengesteld door directeur Visserijschool met medewerking van nog levende betrokkenen.
- **1984:** het college besluit de archiefstukken uit 1944 tot het jaar 2000 als vertrouwelijk te behandelen. Uitzonderingen daarop, bijvoorbeeld voor wetenschappelijk onderzoek, door B&W te laten besluiten.
- **1992:** het college besluit bij de overbrenging van het archiefstuk naar de archiefbewaarplaats om het rapport aan de openbaarheid te onttrekken voor een periode van 100 jaar (tot 2044) op basis van de artikel 7a, 4de lid van de toenmalige Archiefwet 1962.
- **2000:** naar aanleiding van verzoeken van drie families van nabestaanden van de logger KW171 bevestigt B&W de 100-jaar beperking (tot 2044).
- **2016:** Het B&W-voorstel uit 2016 concludeert dat de eerdere besluiten uit 1984, 1992 en 2000 terecht waren, en adviseert daarom het dossier over de gebeurtenissen op de KW171 tot 2044 gesloten te houden, conform de toezegging uit 2000 aan de nabestaanden.

Hoewel het college erkent dat de inhoud van het rapport uit 1944 inmiddels via andere publicaties al openbaar is geworden, acht het de oorspronkelijke vertrouwelijkheid nog steeds gerechtvaardigd. Het voorstel benadrukt dat wijziging van de beperking een formeel besluit én bekendmaking volgens de Awb vereist, en dat dit mogelijk onrust zou kunnen veroorzaken bij de nabestaanden.

Volgens de provinciaal archiefinspecteur [REDACTED] J biedt de Archiefwet het college echter de ruimte om de beperking van de openbaarheid te verkorten, op te heffen of buiten toepassing te laten indien het belang van de beperking niet langer opweegt tegen het belang van raadpleging. Dit volgt uit artikel 15 van de Archiefwet. Daarnaast geeft [REDACTED] J aan dat de eerdere besluiten wél rechtsgeldig waren én mogen blijven gelden, maar dat het college ook bevoegd is om ze te wijzigen. Zelfs bij het terugdraaien van de termijn (bijvoorbeeld naar 2019) moet echter een formeel besluit worden genomen én openbaar worden gemaakt, omdat de Awb dit voorschrijft. Ook wijst hij erop dat het zorgvuldig is om nabestaanden hierover vooraf te informeren en hen de beoogde wijziging voor te leggen.

- **2025 (nov.):** journalist verzoekt heroverweging; stelt proportionaliteit ter discussie gelet op ouderdom, overlijden betrokkenen en uitzonderlijk lange beperking.
- **2026 (dec.):** Nota beantwoording aan raad bevestigt dat (a) in 2016 toestemming is gevraagd en gekregen voor verlenging, (b) college kan de beperking opheffen o.g.v. art. 15 Archiefwet, maar wijst op toezeggingen aan families en op het feit dat thans een totale dossierbeperking geldt.

Juridisch kader

1. Artikel 15 Archiefwet 1995

Zorgdrager (gemeente Katwijk) kan beperkingen opheffen of buiten toepassing laten t.a.v. een verzoeker als het belang van openbaarheid zwaarder weegt.

2. Artikel 44 Archiefwet 1995

Onder de Archiefwet 1962 ingestelde beperkingen blijven van kracht, dit verklaart waarom het besluit 1992/2000 geldig bleef na 1995.

3. Awb – bekendmaking

Een nieuw besluit tot wijziging van de beperking moet bekendgemaakt worden, volgens de Awb, met bezwaarmogelijkheid.

4. Privacy-grondslag

Beperking o.g.v. eerbiediging persoonlijke levenssfeer ziet op levende personen, die ratio is anno 2026 beperkt relevant in dit historische dossier.

Boordeling

Evenredigheid en noodzakelijkheid

De gebeurtenissen (1915) en het rapport (1944) zijn meer dan 80 jaar geleden, alle direct betrokkenen zijn overleden. De kerninformatie is reeds publiek bekend via onderzoek en/of publicaties. De vraag moet worden gesteld of het stand houden van een algehele beperking tot 2044 (100 jaar) nog langer proportioneel is.

Rechtszekerheid/gewekt vertrouwen

In 2000 is aan drie families van nabestaanden schriftelijk bevestigd dat tot 2044 de beperking geldt. Op dit moment zijn drie van de nabestaanden nog in leven.

De Archief laat opheffing toe, mits de belangenafweging actueel en de procedure (horen, bekendmaken) zorgvuldig is.

Alternatieven binnen het recht

Artikel 15 van de Archiefwet biedt ook de route om de beperking “buiten toepassing te laten t.a.v. een verzoek” (bijvoorbeeld deze journalist), indien diens belang zwaarder weegt.

Dit kan als tussenstap (gecontroleerde inzage) of parallel aan volledige opheffing.

De stelling “gedeeltelijke openbaarheid niet mogelijk”

Het antwoord van 9 december 2025 geeft aan dat door de totale dossierbeperking geen gedeeltelijke openbaarheid mogelijk is. Juridisch klopt dat voor de huidige situatie, maar B&W kan met één nieuw besluit de beperking herzien (opheffen of versmallen) en afspraken met de beheerder (Erfgoed Leiden en Omstreken) over anonimisering/afschermen van specifieke persoonsgegevens bij terinzagelegging. Het “niet mogelijk” ziet dus op de huidige status, niet op de beleidsruimte van B&W om die status te wijzigen.

Besluitopties

Optie A – volledige opheffing nu

 Wat: B&W trekt de beperking in en stelt het dossier per direct openbaar (na bezwaarprocedure Awb).

 Juridische basis: Artikel 15 Archiefwet (opheffen), met nieuwe bekendmaking (Awb)

 Plus: maximale transparantie, proportionaliteit hersteld, duidelijk richting raad, journalist, erfgoedsector, vermindert bestuurlijke last van uitzonderingsverzoeken.

- **Min/risico:** Er ligt een toezegging richting nabestaanden, bezwaarmogelijkheid van belanghebbenden, mediabelangstelling.
- **Beperken van risico's:** proactieve voorafgaande consultatie/hoorzitting met families.

Optie B – openbaarheid op verzoek (artikel 15 Archiefwet, buiten toepassing laten)

- **Wat:** beperking blijft formeel, maar voor deze journalist (en vergelijkbare onderzoekers) wordt inzage verleend omdat hun belang zwaarder weegt.
- **Plus:** sneller, minder frictie, maatwerk.
- **Min:** ongelijkheid in toegang, mediabelangstelling, meer beheerlast, alsnog kans op bezwaar, voor elk verzoek afzonderlijk moet een aparte, zorgvuldige beoordeling worden gemaakt.

Optie C – handhaven tot 2044

- **Wat:** voorzetten koers 2016.
- **Plus:** sluit aan bij eerdere toezeggingen aan families.
- **Min:** zwakke privacygrondslag, strijdig met huidige proportionaliteit, belemmert historisch onderzoek dat al feitelijk mogelijk is via andere bronnen.

Anbevolen stappen/advies (indien gekozen wordt voor optie A)

- 1. Voorbereiden besluit en dossierbeeld**
 - > Concept-besluit opstellen, feitenrelaas en belangenafweging toevoegen.
 - > Beheerafspraken met Erfgoed Leiden en Omstreken over terinzagelegging en eventuele beperkte redactie.
- 2. Nabestaanden informeren en horen (pre-Awb-stap)**
 - > Brieven aan de nog levende nabestaanden met: reden heroverweging, samenvatting juridische basis
- 3. Formeel besluit B&W**
 - > Op grond van artikel 15 Archiefwet: opheffen (optie A) of buiten toepassing laten t.a.v. verzoeker (optie B).
 - > Bekendmaking conform Awb.
- 4. Uitvoering en communicatie**
 - > Plaats begeleidende toelichting bij dossier in Erfgoed Leiden en Omstreken (“historische duiding”, bronverwijzingen).
 - > Reageer richting journalist met heldere samenvatting van besluit en motivering.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen